

Tóthné dr. Pintér Matild
ügyvéd

Budapest, 2019. 11. 22.

Ügyszám: 19/027

Alkotmánybíróságnak

Tisztelt Alkotmánybíróság!

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám: IV/ 0 1 4 9 4 - 4 / 2019	
Érkezett: 2019 NOV 26.	
Példány: 1	Kezelőiroda:
Melléklet: 8 db.	du'

Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 27. §-a alapján az alábbi

**alkotmányjogi panaszt
és
kiegészítést**

terjesztjük elő:

Kérjük a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy állapítsa meg a Fővárosi Törvényszék 45.Pf.636.722/2018/4. számú ítéletének, a Kúria Pfv.I.20.357/2019/8. számú ítéletének az alaptörvény-ellenességét, továbbá semmisítse meg ezeket az ítéleteket.

Alkotmányjogi panaszunkat érintően úgy nyilatkozunk, hogy az Emberi Jogok Európai Bíróságához kívánunk fordulni.

Kérelmünk indokolásaként az alábbiakat adjuk elő részben megismételve a már korábban előadottakat:

1. Az indítvány benyújtásának törvényi és formai követelményei

a) A pertörténet és a tényállás rövid ismertetése, a jogorvoslati lehetőségek kimerítése

Indítványozók a Budapesti IV. és XV. Kerületi Bíróságon végrehajtás megszüntetése iránti pert indítottak a [REDACTED] ellen. Az I. fokú bíróság a végrehajtást megszüntette.

Indítványozók az I. fokú eljárásban többek között előadták, hogy

- a közjegyzői okirat IV. pontjában található „Általános kockázatfeltáró nyilatkozat” miatt alappal gondolhatták, hogy az általuk viselendő kockázat nem valós, mert nem került feltárásra a valódi kockázat, a deviza alapúnak nevezett kölcsönt felvevő felperesek nem

rendelkeztek elegendő szakismerettel és a megtévesztő tájékoztatás hatására döntöttek a kölcsön felvételéről, reális tudás nélkül írták alá a kockázatfeltáró nyilatkozatot, mely a perbeli kölcsönszerződés teljes semmisségét eredményezi,

- a kockázatfeltáró nyilatkozat nem felel meg a Hpt. 203. § (7) bekezdésében foglaltaknak, nem tartalmazza az árfolyamkitettségek vizsgálatát historikus adatok alapján,
- felperesek hivatkoztak a C-449/13. számú határozatra, mely szerint a tájékoztatás tényének bizonyítása nem hárítható a fogyasztóra,
- felperesek hivatkoztak a Bankszövetség 2006. 01. 26. napján kelt tájékoztatására,
- állították, hogy a kockázatfeltárás arra sem terjedt ki, hogy a törlesztőrészlet meghaladhatja a felperesek jövedelmét,
- az árfolyamkockázat lényeges tartalmi elem – az ebben való megállapodás hiánya nem a szerződés semmisségét, hanem létre nem jöttének megállapítására ad alapot (BH2004.142)

Osztotta az I. fokú bíróság az indítványozóknak (felpereseknek) azon álláspontját, hogy az árfolyamkockázat feltárása a Hpt. 203. § (6) bekezdése szerint nem történt meg, a szerződés IV. pontjában foglaltak nem igazolják a devizahitel nyújtására irányuló szerződés árfolyamkockázatának tényleges ismertetését, valamint nem tartalmazza az árfolyamkockázat hatását a törlesztőrészletre. A változás mértékére utalást sem tesz. Így a nem megfelelő tájékoztatással érintett rendelkezés a 2/2014. PJE szerint tisztességtelen. A szerződés IV. pontja csak valamely tájékoztatás megtörténtét rögzíti, azonban a „teljes körű” tájékoztatás tartalma a szerződés alapján nem állapítható meg.

Az I. fokú ítéletet [redacted] (es) megfellebbezte és a Fővárosi Törvényszék, mint másodfokú bíróság a 45.Pf.636.722/2018/4. számú ítéletével megváltoztatta az I. fokú ítéletet és a keresetet elutasította.

A másodfokú bíróság, jelen panasz szempontjából releváns főbb megállapításai:

„Az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatás az elsőfokú bíróság álláspontja szerint szintén nem volt megfelelő, az a Hpt. 203. § (6) bekezdésébe ütközött, a másodfokú bíróság azonban ezt nem látta megállapíthatónak, hiszen a kölcsönszerződés IV. pontja a 6/2013. PJE határozatban és a 2/2014 PJE határozatban írtaknak is megfelel, az tartalmazza az árfolyamváltozás kölcsön összegére, illetőleg a törlesztőrészletek változására gyakorolt hatására vonatkozó tájékoztatást, és abból nem lehetett alappal arra következtetni, hogy ez a kockázat bizonyos mértékben korlátozott volna, ebből az árfolyamkockázat mibenléte és a gazdasági következményei felismerhetőek voltak. Ebben a körben 2018. szeptember 20. napján megszületett a C-51/17. számú előzetes döntéshozatali eljárásban az EUB ítélete, amely nem fogalmazott meg olyan többletkövetelményt, hogy a tájékoztatás során bármilyen konkrét adatot, vagy számítást közölni kellene a fogyasztóval, ha a tájékoztatásból az árfolyamkockázat mibenléte és gazdasági következményei felismerhetőek, és a Kúria elnöke által felállított Konzultatív Testület a 2018. október 10. napján megtartott ülésen úgy foglalt állást, hogy a C-51-/17. számú ügyben hozott ítélet megerősíti a Kúria eddigi gyakorlatát.

Megjegyzi a másodfokú bíróság, hogy a C-51/17. számú ítéletnek a 4. kérdésre adott válasza is rögzíti, hogy a szerződési feltételek világosságát és érthetőségét a szerződés megkötésekor fennálló összes körülmény értékelésével kell megállapítani, az esetlegesen hiányos és így nem világos, nem érthető, ezért tisztességtelen szerződési feltétel tisztességtelensége is csak akkor állapítható meg már ismertetett Ptk. 209. § (1) bekezdése értelmében, ha ez a fogyasztó hátrányára eredményez egyensúlytalanságot.

Ez az egyensúlytalanság csak a szerződés megkötésének időpontjára nézve vizsgálható, ugyanakkor a szerződés megkötésekor az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő rendelkezés ilyen egyensúlytalanságot a fogyasztó hátrányára egyértelműen nem eredményezett, hiszen abban az időpontban nem lehetett előre látni, hogy az árfolyamváltozásból eredő következmények a fogyasztóra nézve hátrányosak, vagy előnyösek lesznek-e”.

Indítványozók a II. fokú eljárásban előadták:

„Helyesen állapítja meg az I. fokú ítélet azt is, hogy az árfolyamkockázat feltárása a Hpt. 203. § (6) bekezdése szerint nem történt meg, a szerződés IV. pontjában foglaltak nem igazolják a devizahitel nyújtására irányuló szerződés árfolyamkockázatának tényleges ismertetését, valamint nem tartalmazza az árfolyamkockázat hatását a törlesztőrészletre, a változás mértékére utalást sem tesz. Így a nem megfelelő tájékoztatással érintett rendelkezés a 2/2014. PJE szerint tisztességtelen. A szerződés IV. pontja csak valamely tájékoztatás megtörténtét rögzíti, azonban a „teljes körű” tájékoztatás tartalma a szerződés alapján nem állapítható meg.

Felperesek kifejtik a 2018. szeptember 20. napján, az Európai Unió C-51/17. számú előzetes döntéshozatali eljárásban született ítéletének értékelését az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatást illetően, amely a következő:

A C-51/17 számú ítélet indokolása a C-26/13 és a C-186/16 számú ítélet lényeges szempontjaira utal vissza, azaz a tájékoztatás megfelelőségének a fokmérője az, hogy a fogyasztó az árfolyamváltozás rá ható gazdasági következményeit is fel tudja mérni a pénzügyi szolgáltató szerződéskötést megelőző tájékoztatása alapján. Az ítélet kimondja, hogy a DH1-3- tv-ek ezt a kérdéskört nem érintették, és az általuk bevezetett szabályok ellenére is vizsgálható a szerződési feltételek tisztességtelensége.

49 *Ezért az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdésében szereplő „egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel” fogalmat akként kell értelmezni, hogy az vonatkozik többek között az olyan szerződési feltételre, amelyet valamely kötelező érvényű, a szerződés fogyasztóval történő megkötését követően elfogadott olyan nemzeti jogszabályi rendelkezés módosított, amely arra irányul, hogy más szabályt léptessenek az említett szerződésben foglalt valamely semmis feltétel helyébe.*

Ebből következik, hogy az árfolyamrés és az egyoldalú szerződésmódosítás kérdése is az egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltételek között értelmezendő.

56 *Ami közelebbről a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését illeti, a Bíróság már megállapította, hogy jöllehet e rendelkezés annak előírását követeli meg a tagállamoktól, hogy a tisztességtelen feltételek „a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint” ne jelentsenek kötelezettséget a fogyasztókra nézve, ez nem változtat azon, hogy a 93/13 irányelvben a fogyasztók számára biztosított védelemnek a nemzeti jog által történő átvétele nem módosíthatja e védelem terjedelmét, ennél fogva pedig annak lényegét (lásd ebben az értelemben: 2016. december 21-i Gutiérrez Naranjo és társai ítélet, C-154/15, C-307/15 és C-308/15, EU:C:2016:980, 64. és 65. pont).*

Ez azt jelenti, hogy a bírói joggyakorlat (különös tekintettel a jogegységi döntésekre) nem „butíthatja le” az uniós normát arra a szintre, hogy az ne a fogyasztó, hanem a pénzügyi szolgáltató érdekeit védje. Így például nem lehet az érvénytelen feltételnek ugyanaz a joghatása, mint az érvényesnek, nem lehet megengedően értelmezni a hazai jogot a kölcsönösség meghatározása, a törlesztő részletek meghatározása, a kamat meghatározása tekintetében, mint ahogy azt pl. az 1/2016 PJE teszi, vagy

nem mondhatja a hazai jogalkalmazó, hogy egy, a hazai jogban teljes semmisségi okként meghatározott érvénytelenségi ok valójában csak részleges érvénytelenséget eredményez, mint ahogy azt a 6/2013 PJE mondja ki a Hpt. 213.§. (1) bek. egyes rendelkezései esetén. Ez a fajta, az írott jogot a pénzügyi szolgáltató érdekében felülrő jogegységi döntés így – az uniós jog- és jogalkalmazás primátusának elve miatt- a jövőben nem alkalmazható, mert az a védelem terjedelmét, ezáltal a lényegét módosítja a pénzügyi szolgáltató javára, hisz a tisztességtelen szerződési feltételnek a hazai jog diszpozitív rendelkezésével való helyettesítése a szerződő felek egyensúlyának a helyreállítását kell célozza:

60 *A Bíróság ezen ítélet 82. pontjában megállapította, hogy bizonyos körülmények között a tisztességtelen feltételnek a nemzeti jog valamely diszpozitív rendelkezésével való helyettesítése megfelel a 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdése céljának, mivel az állandó ítélkezési gyakorlat szerint e rendelkezés arra irányul, hogy a szerződő felek jogai és kötelezettségei tekintetében a szerződés által megállapított formális egyensúlyt a szerződő felek egyenlőségét helyreállító, valódi egyensúllyal helyettesítse, nem pedig arra, hogy a tisztességtelen feltételeket tartalmazó valamennyi szerződést semmissé nyilvánítsák.*

A szerződés teljes semmisségének a megállapítását azért nem tartja célszerűnek az ítélet, mert:

61 *Ha ugyanis a nemzeti bíróság nem lenne jogosult arra, hogy a nemzeti jog valamely diszpozitív rendelkezésével helyettesítse az olyan tisztességtelen feltételt, amelynek kihagyásával az érintett szerződés nem lenne teljesíthető, e bíróság kénytelen lenne a szerződést teljes egészében semmisnek nyilvánítani. Ez különösen hátrányos következményeknek tehetné ki a fogyasztót, mivel az ilyen semmissé nyilvánításnak főszabály szerint az a következménye, hogy a részletekben megfizetendő fennmaradó kölcsönösszeg azonnal esedékessé válik, ami azzal a kockázattal jár, hogy meghaladja a fogyasztó pénzügyi képességeit, és ezért jobban bünteti őt, mint a hitelezőt, amely ennek következtében lehetséges, hogy nem lesz annak elkerülésére ösztönözve, hogy ilyen kikötéseket illesszen az általa kínált szerződésekbe (lásd ebben az értelemben: 2014. április 30-i Kásler és Káslerné Rábai ítélet, C-26/13, EU:C:2014:282, 83. és 84. pont).*

Azonban az ügy ura a fogyasztó, nem a pénzintézet, és nem a bíróság, hisz a fogyasztóvédelmi irányelv értelmezéséről van szó. Ha a fogyasztó kifejezi, hogy az ő érdekeinek jobban megfelel a teljes semmisség megállapítása, és annak alapján akár a fennmaradó kölcsönösszeg azonnali visszafizetése, akkor joga van arra, hogy ezt a megoldást válassza. A magyar perjog egyébként is lehetőséget ad a részletfizetés engedélyezésére a bíróság számára (r. Pp. 217.§. (2) és (3) bekezdés, új Pp. 344.§. (2), (3) bekezdés), hisz nem a fogyasztó tehet arról, hogy semmis a szerződése, hanem a szolgáltató, és akár a szerződésből hátra lévő futamidőre is kiterjedhet a részletfizetés tartama, hisz a fogyasztó erre az időszakra vállalta a kölcsön visszafizetését, amelyre a szolgáltatónak felróható okból, a megfelelő tájékoztatás hiányában nem képes, így nem feltétlenül eredményez a szerződés teljes semmisségének a megállapítása azonnali fizetési kötelezettséget a fogyasztó számára, másrészt az árfolyamkockázat kiesése a szerződésből Ft-alapú elszámolást tesz csak lehetővé, hisz a fogyasztó ténylegesen csak Ft-összeget kapott.

Az árfolyamkockázat telepítésének vitatását a DH törvények nem zárják ki:

68 *Az árfolyamkockázat kérdésére vonatkozó és az e jogszabály-módosításokkal nem érintett szerződési feltételeket illetően a Bíróság ítélkezési gyakorlatából következik, hogy az*

ilyen feltételek a 93/13 irányelv 4. cikke (2) bekezdésének hatálya alá tartoznak, és csak akkor mentesülnek a tisztességtelen jellegükre vonatkozó vizsgálat alól, ha az illetékes nemzeti bíróság eseti vizsgálat alapján arra a megállapításra jut, hogy az eladók vagy szolgáltatók azokat világosan és érthetően fogalmazták meg (2017. szeptember 20-i Andriciuc és társai ítélet, C-186/16, EU:C:2017:703, 43. pont).

A DH törvényeket tehát nem tekinti az Irányelvvel ellentétesnek a Curia, az ezekkel rendezett kérdések (árfolyamrés, egyoldalú szerződésmódosítás) nem vizsgálhatóak, de az árfolyamkockázat kérdése igen:

70 *Az eddigiekre tekintettel a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 1. cikkének (2) bekezdését akként kell értelmezni, hogy ezen irányelv hatálya nem terjed ki a kötelező érvényű nemzeti jogszabályi rendelkezéseket tükröző azon feltételekre, amelyek a kölcsönszerződés fogyasztóval történő megkötését követően váltak a szerződés részévé, és amelyek arra irányulnak, hogy a nemzeti bank által meghatározott árfolyamot előírva más szabályt léptessenek a szerződés valamely semmis feltétele helyébe. Ugyanakkor az árfolyamkockázatra vonatkozó, az alapeljárásban vizsgálthoz hasonló feltétel e rendelkezés értelmében nincs kizárva az irányelv hatálya alól.*

A Curia meghatározza azokat a szempontokat, amelyeket az árfolyamkockázat telepítésekor vizsgálnia kell a nemzeti bíróságnak:

75 *Közelebbről, a kölcsönfelvevőnek egyrészt világos tájékoztatást kell kapnia arról, hogy a devizaalapú kölcsönszerződés aláírásával bizonyos mértékű árfolyamkockázatot vállal, amely gazdaságilag nehezen viselhetővé válhat, amennyiben az a pénznem, amelyben jövedelmét kapja, leértékelődik azon devizához képest, amelyben a kölcsönt nyújtották. Másrészt az eladónak vagy szolgáltatónak, a jelen esetben a banknak fel kell hívnia a figyelmet az átváltási árfolyam lehetséges változásaira és a devizában felvett kölcsönrel összefüggő kockázatokra (lásd ebben az értelemben: 2017. szeptember 20-i Andriciuc és társai ítélet, C-186/16, EU:C:2017:703, 50. pont).*

A C-186/16 számú ítélet 50. pontja így rendelkezik:

50 *Amint arra a főtanácsnok az indítványának 66. és 67. pontjában rámutatott, egyrészt a hitelfelvevőnek világos tájékoztatást kell kapnia arról, hogy a devizaalapú kölcsönszerződés aláírásával bizonyos mértékű árfolyamkockázatot vállal, amely gazdaságilag nehezen viselhetővé válhat, amennyiben az a pénznem, amelyben jövedelmét kapja, leértékelődik. Másrészt az eladónak vagy szolgáltatónak, a jelen esetben a banknak fel kell hívnia a figyelmet az átváltási árfolyam lehetséges változásaira és a devizában felvett kölcsönrel összefüggő kockázatokra, különösen, ha a kölcsönt felvevő fogyasztó nem ebben a pénznemben kapja a jövedelmét. Ezért a nemzeti bíróság feladata annak megvizsgálása, hogy az eladó vagy szolgáltató az érintett fogyasztók rendelkezésére bocsátotta-e az ahhoz szükséges valamennyi releváns információt, hogy e fogyasztók felmérhessék az alapeljárásban szereplőhöz hasonló feltételnek a pénzügyi kötelezettségeikre gyakorolt gazdasági következményeit.*

A C-186/16 számú ítéletnek a 3. kérdésre adott válasza még tovább pontosít a fogyasztó részére megadandó információk mélysége tekintetében:

3) A 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy egy szerződési feltétel tisztességtelen jellege az érintett szerződés megkötésének időpontjához viszonyítva értékelendő, **figyelemmel mindazon körülményekre, amelyekről az eladónak vagy szolgáltatónak a szerződés megkötésének időpontjában tudomása lehetett**, és amelyek az említett szerződés későbbi teljesítésére kihathattak. A kérdést előterjesztő bíróság feladata, hogy az alapeljárás valamennyi körülményére, és különösen az eladónak vagy szolgáltatónak, a jelen esetben a **banknak a lehetséges árfolyam-ingadozásokkal és a külföldi pénznemben folyósított kölcsönben rejlő kockázatokkal kapcsolatos szakértelmére** és ismereteire tekintettel megvizsgálja, hogy fennáll-e az említett rendelkezés értelmében vett jelentős egyenlőtlenség.

Mindezen elvekre és szempontokra figyelemmel rendelkezik a 3. kérdésről a következőképp az 51/17 számú ítélet:

78 A fentiekre tekintettel a harmadik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 4. cikkének (2) bekezdését akként kell értelmezni, hogy az a követelmény, amely szerint a szerződési feltételeket világosan és érthetően kell megfogalmazni, arra kötelezi a pénzügyi intézményeket, hogy **elegendő tájékoztatást nyújtsanak** a kölcsönfelvevők számára ahhoz, hogy ez utóbbiak tájékozott és **megalapozott döntéseket hozhassanak**. E tekintetben e követelmény magában foglalja, hogy az árfolyamkockázattal kapcsolatos feltételnek nemcsak alaki és nyelvtani szempontból, hanem a konkrét tartalom vonatkozásában is érthetőnek kell lennie a fogyasztó számára, abban az értelemben, hogy az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó ne csupán azt legyen képes felismerni, hogy a nemzeti fizetőeszköz a kölcsön nyilvántartásba vétele szerinti devizához képest leértékelődhet, hanem **értékelni kell tudnia egy ilyen feltételnek a pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt – esetlegesen jelentős – gazdasági következményeit is**.

A negyedik kérdésre adott válaszában a Curia kimondja, hogy a szerződést a megkötésekor ismert körülményekre, feltételekre tekintettel kell értékelni:

83 Ezért a negyedik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 4. cikkét akként kell értelmezni, hogy az megköveteli, hogy a **szerződési feltételek világosságát és érthetőségét a szerződés megkötésekor fennálló, a szerződés megkötésével kapcsolatos összes körülményre, valamint a szerződés összes többi feltételére hivatkozva értékeljék**, azon körülmény ellenére is, hogy e feltételek némelyikét a nemzeti jogalkotó utólag tisztességtelennek nyilvánította vagy ilyennek vélte, és ennek alapján azok semmisségét állapította meg.

A 88. pontban a Bíróság emlékeztetett a szolgáltatókkal szemben kiszolgáltatott helyzetben lévő fogyasztók számára biztosított védelemhez fűződő közérdek jellegére és fontosságára, ami miatt a tagállami bíróság hivatalból köteles vizsgálni a 93/13 irányelv hatálya alá tartozó szerződési feltétel tisztességtelen jellegét, ezzel ellensúlyozván a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató közötti egyenlőtlen helyzetet.

Tehát a bíróság feladata nem az egyenlőtlen helyzet fenntartása a pénzügyi szolgáltató érdekében, hanem annak kiküszöbölése a fogyasztó érdekében.

Lényeges, hogy a fogyasztóknak biztosított védelem közérdekűsége miatt az Irányelv 6. cikkét a nemzeti jogszabályokkal egyenértékűnek kell minősíteni, azaz az Irányelv e tekintetben közvetlen hatállyal bír:

89 *Másfelől a Bíróság úgy ítélte meg, hogy tekintettel azon közérdek jellegére és fontosságára, amelyen a 93/13 irányelv által a fogyasztóknak biztosított védelem alapul, ezen irányelv 6. cikkét azon nemzeti jogszabályokkal egyenértékűnek kell minősíteni, amelyek a nemzeti jogrendben a közrendi szabályok rangjával bírnak (lásd ebben az értelemben: 2018. május 17-i Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen ítélet, C-147/16, EU:C:2018:320, 35. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).*

91 *A fentiekből következően az ötödik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését akként kell értelmezni, hogy a nemzeti bíróságnak a felperesként eljáró fogyasztó helyett hivatalból figyelembe kell vennie valamely szerződési feltétel adott esetben tisztességtelen jellegét, amennyiben a rendelkezésére állnak az ehhez szükséges jogi és ténybeli elemek.*

A fentiek alapján a C-51/17 számú döntés alapjaiban kérdőjelezi meg a Kúria 6/2013, 1/2016 számú döntéseit, így azok nem alkalmazhatóak az eljárások során, mivel ellentétesek az ítélet idézett rendelkezéseivel, nem a fogyasztó, hanem a pénzügyi szolgáltató érdekeit védik, nem alkalmasak a felek közti egyensúly helyreállítására.

A fentiek alapján megállapítható, hogy I. rendű alperes jogelődje nem adott teljes körű, maradéktalan tájékoztatást felpereseknek az árfolyamkockázatra vonatkozóan és a szerződésbeli tájékoztatás sem felel meg a törvényi, illetve európai uniós tájékoztatásnak.”

A II. fokú ítélet ellen felperesek felülvizsgálati kérelmet terjesztettek elő, viszont a Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

Indítványozók a felülvizsgálati eljárásban az árfolyamkockázati tájékoztatással kapcsolatosan az alábbiakat adták elő, amely érveket sem a másodfokú bíróság, sem a Kúria nem vett figyelembe megsértve a tisztességes eljárás elvét. Ugyanis ha a hazai normák és az eu-s normák figyelembe vételével hozzák meg ítéletüket, akkor a tájékoztatás hiánya, nem megfelelősége miatt a kölcsönszerződés teljesen érvénytelen. Abból jogok és kötelezettségek nem származhatnak.

Árfolyamkockázati tájékoztatás:

„II. fokú bíróság az árfolyamkockázattal kapcsolatos törvénysértő álláspontja, helytelen következtetése okán szintén elfogadhatatlan felperesek számára. A kölcsönszerződés IV. pontjában található Általános kockázatfeltáró nyilatkozási tájékoztatás semmiképpen nem felel meg a nemzeti és az európai uniós normáknak.

A Hpt. 203. § (1) bekezdés (6) szakasza szerint: Olyan lakossági ügyféllel kötött szerződés esetén, amely devizahitel nyújtására irányul, illetőleg ingatlanra kikötött vételi jogot tartalmaz, a pénzügyi intézménynek fel kell tárnia a szerződéses ügyletben az ügyfelet érintő kockázatot.

A Hpt. 213. § (7) bekezdés a) pontja szerint: A (6) bekezdésben meghatározott kockázatfeltáró nyilatkozatnak tartalmaznia kell a devizahitel nyújtására irányuló szerződés esetén az árfolyamkockázat ismertetését, valamint annak hatását a törlesztő részletre.

Az Európai Bizottság 2001. március 1. napjától az Európai Szabványosított Információs Adatlap használatát előírja a bank számára, hogy már az előzetes tájékoztatás során írásos tájékoztatást kell adni

az érdeklődő ügyfélnek. A Bizottság felkéri a tagállamokat, hogy 2002. szeptember 30-ig feleljenek meg ennek az ajánlásnak.

Az Európai Szabványosított Információs Adatlap előírja a bank számára, hogy már az **előzetes tájékoztatás során írásos tájékoztatást** kell adni az érdeklődő ügyfélnek. A tájékoztatásban többek között meg kell adni (nem teljes körű a következő részlet) az alábbi információkat:

- a kölcsön összegét a devizanemével együtt (5. pont),
- annuitásos (egyenlő nagyságú törlesztő részlet)
- kölcsönök esetében a törlesztő részlet összegét (7. pont),
- türelmi idős kölcsönök esetében, a türelmi idő alatt fizetendő kamatok összege és a fizetésük gyakorisága,
- a türelmi idő után a törlesztő részletek összege és a fizetésük gyakorisága,
- előtörlesztés esetében az előtörlesztés összege és ideje, szükség esetén figyelmeztetni kell az ügyfelet, hogy előfordulhat (pl. befektetési életbiztosítás) nem fedezi majd a (biztosítótól érkező) összeg a kölcsön összegét (vagy kevesebb lehet az előtörlesztés összege, mint előzetesen várható) (9. pont).
- törlesztési táblázatot, az első évről vonatkozóan havi törlesztő részletek összege minden hónapban, azt követően az adott évben összesen fizetendő törlesztő részletek összege (14. pont)
- összefoglaló táblázat, amely futamidő egészére vonatkozóan tartalmazza a visszafizetendő törzstőkét és a fennmaradó tőkét (ha nem kerül visszafizetésre a kölcsön összeg teljesen a futamidő alatt), a fizetendő összes kamatot, az összes törlesztő részletet, a tőke és a kamatok összegét (14. pont).

Az uniós ajánlás megfogalmazásával egy időben, 2001-ben a PSZÁF is ajánlást tett közzé. A Felügyelet elnöke ezúton nyilvánossá teszi a hitelkockázat kezelésére kidolgozott ajánlását - PSZÁF - 8/2001. számú ajánlás a hitelkockázat kezeléséről.

A PSZÁF ezt követően folyamatosan adott ki még fogyasztóvédelmi ajánlásokat. **A PSZÁF 2006. őszén tehát „ajánlasként” gyakorlatilag bevezeti hazánkban az EU irányelvet.** Erre a lépésre azért volt szükség, mert 2006 tavaszán megállapítja a PSZÁF, hogy a 2001-es EU irányelvnek csupán egy hazai bank tett eleget, az FHB Bank.

Az ajánlás célja, hogy a benne megfogalmazott, a fogyasztók érdekeinek védelmét szolgáló szempontok beépüljenek a pénzügyi szervezet tevékenységébe, integráns részévé váljanak a pénzügyi szervezet vezető tisztségviselői szemléletének. **A fogyasztó tájékoztatása során a pénzügyi szervezet legyen figyelemmel arra, hogy fokozott tájékoztatási, együttműködési kötelezettség terheli a fogyasztó irányában. Ennek megfelelően a Felügyelet a fogyasztók átlagosnál alaposabb, részletesebb tájékoztatását várja el a pénzügyi szervezetektől. Az ajánlás előírja, hogy a szerződés aláírását megelőzően milyen kérdésekre vonatkozóan kell írásban tájékoztatni az ügyfelet (a-v pont).**

A bankkölcsön szerződés egyik lényeges eleme a kölcsön iránt érdeklődő ügyfelek korrekt tájékoztatása. Egy másik lényeges eleme a bank döntési folyamata akkor, amikor az Ügyfél komoly szándékát jelzi annak, hogy kölcsönt kíván a banktól felvenni. A banknak meg kell vizsgálnia, hogy az Ügyfél hitelképes-e.

A pénzügyi intézmény fordítson kiemelt figyelmet azon kockázatok bemutatására, amelyek a hitel törlesztőrészletének növekedését eredményezhetik (például kamatkockázat) és hívja fel ügyfele figyelmét arra, hogy a törlesztőrészlet esetleges jövőbeni növekedése esetleg megélhetési gondokat is okozhat. (Forrás: A PSZÁF Felügyeleti Tanácsának 9/2006. (XI.7.) számú ajánlása a lakossági hitelezés előzetes ügyfél-tájékoztatási és fogyasztóvédelmi elveiről).

Felperesek hivatkoznak a Kúria Pfv.I.20.728/2013. számú ügyben hozott határozatára, mely szerint a **szerződésnek valamennyi törlesztő részlet összegét tartalmazni kell**, ha pedig a változó feltételek miatt a törlesztő részletek összegét meghatározni nem lehet, a **szerződésnek pontosan tartalmaznia kellene azt a metódust, amelynek alapján a törlesztő részlet kiszámítható**. A Kúria határozata azt is rögzíti, hogy a hiányosság bírói mérlegeléssel nem határozható meg, tehát a **semmisség nem orvosolható**.

A kölcsönszerződésben ilyen jellegű tájékoztatás nem található az árfolyamkockázatra vonatkozóan. Csupán általános információk rögzültek a szerződésben: „teljes körű tájékoztatást nyújtott”, a „felvett hitel törlesztési és kamatfizetési kötelezettségének összege erősen függ az adott deviza magyar forinttal, illetve egyéb devizákkal szembeni árfolyamának alakulásától”, „a deviza árfolyamának változása egyaránt növelheti és csökkentheti a hitelszolgálat és a magyar forintban folyósított kölcsön összegét”.

A tájékoztatás viszont arra sem terjed ki például, hogy a törlesztőrészletek olyan mértékű emelkedése is lehetséges, hogy súlyos anyagi problémái keletkezhetnek felpereseknek.

Fenti tájékoztatásból nem derült ki felperesek számára az, hogy nem csak a fedezetül adott vagyontárgyakat veszíthetik el, hanem továbbra is tartoznak. Mint ahogy a perbeli esetben is megtörtént. A felperesek a fedezetül nyújtott ingatlant – aminek forgalmi értéke 12 millió forint volt - nem csak elveszítették végrehajtási eljárás nélkül, hanem a pénzügyi jogutódja szerint még jelenleg is tartoznak.

Jelen esetben tehát úgy tekinthető, hogy a pénzügyi szolgáltató részéről nem volt kifejezett figyelemfelhívó tájékoztatás az árfolyamkockázatról. Felperesek számára nem volt világos és érthető a tájékoztatás. A tájékoztatás nem tartalmazza például az árfolyamkockázat hatását a törlesztőrészletekre, a változás mértékére még csak utalást sem tesz.

A 2/2014 PJE határozat indokolásának III.1. pontjának 7. bekezdés utolsó mondata szerint: „A pénzügyi intézménynek kell bizonyítania, hogy a fogyasztó tájékoztatása ilyen módon megtörtént.”

A 2413/2011. számú Gazdasági Elvi Határozat szerint: „A blanketta szerződésben önmagában annak rögzítése, hogy a fogyasztó elolvasta, akaratával egyezőnek nyilvánította a szerződésben, illetve annak mellékleteiben foglaltakat, nem jelenti azt, hogy ezek egyedileg megtárgyalt szerződési feltételeknek tekintendők, vagyis e nyilatkozat a bizonyítási terhet nem fordítja meg, nem hárítja a fogyasztóra (r.Ptk. 200.§ (2) bek., 209. § (4) bek., 374. § (2) bek., 375. § (4) bek.)” Továbbá felperesek hivatkoznak az Európai Unió Bíróságának a C-449/13. számú ítéletére, amely szerint:

„Ami pedig a tájékoztató átvételére és megismerésére vonatkozó szabványzáradékok bizonyító erejét illeti, a Bíróság megállapította, hogy a **szabványzáradéknak nincs bizonyító ereje**, azt a hitelezőnek meg kell erősíteni egy vagy több releváns bizonyítékkal. A fogyasztónak mindig képesnek kell lennie az arra való hivatkozásra, hogy nem kapta meg ezt a nyomtatványt, illetve, hogy az nem tette lehetővé a hitelező számára, hogy teljesítse a rá háruló, szerződéskötést megelőző tájékoztatási kötelezettségeket. Ilyen körülmények között a luxemburgi bírók azt a választ adták az előterjesztő francia bíróság első és második kérdésére, hogy az irányelvvel ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amelynek értelmében a 2008/48 irányelv 5. és 8. cikkében előírt kötelezettségek nemteljesítése bizonyításának terhe a fogyasztóra hárul, és e rendelkezésekkel ellentétes az is, hogy egy szabványzáradék okán a bíróságnak azt kell megállapítania, hogy a fogyasztó elismerte a hitelezőt terhelő, a szerződéskötést megelőző kötelezettségek maradéktalan és megfelelő teljesítését, mivel e záradék ily módon az említett kötelezettségek teljesítésére vonatkozó bizonyítási terhet megfordulását eredményezi, ami sértheti a 2008/48 irányelvben elismert jogok tényleges érvényesülését.”

Az Európai Unió **C-51/17. számú határozata** szerint a fogyasztót oly mértékben kell tájékoztatni, hogy az árfolyamváltozás rá ható **gazdasági következményeit is fel tudja mérni a pénzügyi szolgáltató szerződéskötést megelőző tájékoztatása alapján.**

A Curia meghatározza azokat a szempontokat, amelyeket az árfolyamkockázat telepítésekor vizsgálnia kell a nemzeti bíróságnak:

75 Közelebbről, a kölcsönfelvevőnek egyrészt világos tájékoztatást kell kapnia arról, hogy a devizaalapú kölcsönszerződés aláírásával **bizonyos mértékű árfolyamkockázatot vállal**, amely gazdaságilag nehezen viselhetővé válhat, amennyiben az a pénznem, amelyben jövedelmét kapja, leértékelődik azon devizához képest, amelyben a kölcsönt nyújtották. Másrészt az eladónak vagy szolgáltatónak, a jelen esetben a banknak **fel kell hívnia a figyelmet az átváltási árfolyam lehetséges változásaira és a devizában felvett kölcsönrel összefüggő kockázatokra** (lásd ebben az értelemben: 2017. szeptember 20-i Andriuc és társai ítélet, **C-186/16**, EU:C:2017:703, **50. pont**).

A C-186/16 számú ítéletnek a 3. kérdésre adott válasza még tovább pontosít a fogyasztó részére megadandó információk mélysége tekintetében:

3) A 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy egy szerződési feltétel tisztességtelen jellege az érintett szerződés megkötésének időpontjához viszonyítva értékelendő, **figyelemmel mindazon körülményekre, amelyekről az eladónak vagy szolgáltatónak a szerződés megkötésének időpontjában tudomása lehetett**, és amelyek az említett szerződés későbbi teljesítésére kihathattak. A kérdést előterjesztő bíróság feladata, hogy az alapeljárás valamennyi körülményére, és különösen az eladónak vagy szolgáltatónak, a jelen esetben a banknak a lehetséges árfolyam-ingadozásokkal és a **külföldi pénznemben folyósított kölcsönben rejlő kockázatokkal kapcsolatos szakértelmére és ismereteire tekintettel megvizsgálja, hogy fennáll-e az említett rendelkezés értelmében vett jelentős egyenlőtlenség.**

Mindezen elvekre és szempontokra figyelemmel rendelkezik a 3. kérésről a következőképp az 51/16 számú ítélet:

78 A fentiekre tekintettel a harmadik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 4. cikkének (2) bekezdését akként kell értelmezni, hogy az a követelmény, amely szerint a szerződési feltételeket világosan és érthetően kell megfogalmazni, arra kötelezi a pénzügyi intézményeket, hogy **elegendő tájékoztatást nyújtsanak** a kölcsönfelvevők számára ahhoz, hogy ez utóbbiak tájékozott és **megalapozott döntéseket hozhassanak**. E tekintetben e követelmény magában foglalja, hogy az árfolyamkockázattal kapcsolatos feltételnek nemcsak alaki és nyelvtani szempontból, hanem a konkrét tartalom vonatkozásában is érthetőnek kell lennie a fogyasztó számára, abban az értelemben, hogy az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó ne csupán azt legyen képes felismerni, hogy a nemzeti fizetőeszköz a kölcsön nyilvántartásba vétele szerinti devizához képest leértékelődhet, hanem **értékelni kell tudnia egy ilyen feltételnek a pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt – esetlegesen jelentős – gazdasági következményeit is.**

A negyedik kérdésre adott válaszában a Curia kimondja, hogy a szerződést a megkötésekor ismert körülményekre, feltételekre tekintettel kell értékelni:

83 *Ezért a negyedik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 4. cikkét akként kell értelmezni, hogy az megköveteli, hogy a szerződési feltételek világosságát és érthetőségét a szerződés megkötésekor fennálló, a szerződés megkötésével kapcsolatos összes körülményre, valamint a szerződés összes többi feltételére hivatkozva értékeljék, azon körülmény ellenére is, hogy e feltételek némelyikét a nemzeti jogalkotó utólag tisztességtelennek nyilvánította vagy ilyennek vélelmezte, és ennek alapján azok semmisségét állapította meg.*

A 88. pontban a Bíróság emlékeztetett a szolgáltatókkal szemben kiszolgáltatott helyzetben lévő fogyasztók számára biztosított védelemhez fűződő közérdek jellegére és fontosságára, ami miatt a tagállami bíróság hivatalból köteles vizsgálni a 93/13 irányelv hatálya alá tartozó szerződési feltétel tisztességtelen jellegét, ezzel ellensúlyozván a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató közötti egyenlőtlen helyzetet.

Tehát a bíróság feladata nem az egyenlőtlen helyzet fenntartása a pénzügyi szolgáltató érdekében, hanem annak kiküszöbölése a fogyasztó érdekében.

Az érthetőség és világosság követelménye mindaddig nem teljesül, amíg az információs hátrányt a bank ki nem egyenlíti. Annak során, hogy ez megtörtént-e abból kell kiindulni, hogy milyen információkkal rendelkezik a bank és milyenekkel a fogyasztó a szerződés megkötése előtt. Ezen információs végpontok között kell megjelölni azt a pontot, amikor az információs hátrány kiegyenlítése megtörtént az átlagos fogyasztó mércéje szerint.

A kockázatot ugyanis a bank ismeri és menedzseli, a fogyasztó pedig nem. A banknál működő treasury osztálynak az a feladata, hogy a kockázatokat vizsgálja, az árfolyam és kamatváltozásokra vonatkozó trendeket elemezze a jövőre nézve. Ezért nem fogadható el a II. fokú bíróság azon téves megállapítása, hogy (ítlet 7. oldal 4. bekezdés) „a szerződés megkötésekor az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő rendelkezés ilyen egyensúlytalanságot a fogyasztó hátrányára egyértelműen nem eredményezett, hiszen abban az időpontban nem lehetett előre látni, hogy az árfolyamváltozásból eredő következmények a fogyasztóra nézve hátrányosak, vagy előnyösek lesznek-e.”

A szerződésből egyértelműen kiderül a fogyasztó hátrányát megalapozó egyensúlytalanság, ami a r. Ptk. 209. § (1) bekezdésben foglaltakat alapozza meg.

A szerződés megkötése előtt a hitelező át tudta látni az általa kidolgozott szerződés működési mechanizmusát és annak gazdasági következményét. Fel tudta mérni, hogy ez számára veszteséget nem okozhat, különben a szerződést nem is kötötte volna meg. A szerződés pénzügyi vonatkozásait a devizapiacra jelentkező árfolyamkockázat érinti, ezt a kockázatot pedig a pénzügyi intézet a fogyasztóra hárítja át.

A 93/13-as számú Irányelv védelmi rendszere azon alapszik, hogy a fogyasztó információs és tárgyalási hátrányban van a vele szerződő szolgáltatóval szemben.

Amennyiben a fogyasztóval szerződő fél ezt az információs hátrányt a szerződéskötés során nem egyenlíti ki, akkor az információs előnyből megfogalmazott szerződési feltétel nem felel meg a kiterjesztő módon értelmezett érthetőség és világosság követelményének. Amennyiben pedig a feltétel nem érthető és nem világos, akkor az tisztességtelen.

Mivel az árfolyamkockázat a főszolgáltatás része az Alkotmánybíróság megállapítása szerint, így nem részleges, hanem teljes érvénytelenséget eredményező tisztességtelen feltétel.”

A Kúria jelen panasz szempontjából releváns főbb megállapításai:

„Az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatást illetően a Kúria rámutat: a felperesek maguk jelentették ki, hogy teljes körű tájékoztatást kaptak az árfolyamkockázatról, különösen arról, hogy a fizetési kötelezettségük mértéke erősen függ az árfolyamok alakulásától, az árfolyam változása egyaránt növelheti, illetve csökkentheti a kölcsön összegét (közokirat IV. pont). A felülvizsgálati érveléssel szemben a tájékoztatásnak nem kellett kiterjednie az árfolyamváltozás várható irányára, előre nem látható mértékére. Ezen túlmenően a hitelezőtől nem várható el olyan tartalmú tájékoztatás sem, hogy arra hívja fel a vele szerződő fél figyelmét, esetlegesen történhet olyan változás, ami miatt súlyos anyagi problémái lehetnek a hitelfelvevőnek.”

b) A jogorvoslati lehetőségek kimerítése

A Fővárosi Törvényszék jogerős ítélete, a Kúria döntése, az Alaptörvény rendelkezései ellen jogorvoslatnak nincs helye.

c) Az alkotmányjogi panasz benyújtásának határideje

Felperesi jogi képviselő a Kúria Pfv.I.20.357/2019/8. számú ítéletét 2019. augusztus 10. napján vette át, az Abtv. 30. § (1) bekezdésében foglalt 60 nap még nem járt le.

Az Alkotmánybíróság IV/1494-1/2019. ügyszámú tájékoztatását indítványozók jogi képviselője 2019. október 25. napján vette át és az Abtv. 55. § (3) bekezdése szerint kiegészítésre biztosított 30 nap még nem járt le.

d) Az indítványozó érintettségének bemutatása

Az indítványozókra vonatkozóan a Fővárosi Törvényszék 45.Pf.636.722/2018/4. számú és a Kúria Pfv.I.20.357/2019/8. számú ítélete súlyos, megalapozatlan kötelezettségeket tartalmaz.

e) Annak bemutatása, hogy a bíróság a döntésében vagy az eljárásában a támadott jogszabályi rendelkezéseket alkalmazta, és hogy ez a bírói döntést érdemben befolyásolta vagy a felmerült kérdés alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés.

A Fővárosi Törvényszék 45.Pf.636.722/2018/4. számú és a Kúria Pfv.I.20.357/2019/8. számú ítéletében nem alkalmazta az Európai Unió jogát, és a fogyasztóvédelemmel kapcsolatos jogszabályokat. Így **sérült indítványozóknak** az Alaptörvény E) cikk (2)-(3) bekezdésében, az M) cikk (2) bekezdésében, a Q) cikk (2)-(3) bekezdésében és a XXVIII. cikk (1) bekezdésében, az R) cikk (2) bekezdésében, valamint a XXIV. cikk (1) bekezdésében foglalt **alapjoguk**.

2. Az alkotmányjogi panasz benyújtásának érdemi indokolása

a) Az Alaptörvény megsértett rendelkezéseinek pontos megjelölése

A Fővárosi Törvényszék 45.Pf.636.722/2018/4. számú és a Kúria Pfv.I.20.357/2019/8. számú ítéletében nem alkalmazta az Európai Unió jogát, és a fogyasztóvédelemmel kapcsolatos jogszabályokat. **Így**

sérült indítványozóknak az alaptörvény E) cikk (2)-(3) bekezdésében, az M) cikk (2) bekezdésében, a Q) cikk (2)-(3) bekezdésében, a XXVIII. cikk (1) bekezdésében és az R) cikk (2) bekezdésében, valamint a XXIV. cikk (1) bekezdésében foglalt alapjoguk.

b) A jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének indokolása

Alaptörvény E) cikk (2) bekezdés:

„Magyarország az Európai Unióban tagállamként való részvétele érdekében nemzetközi szerződés alapján – az alapító szerződésekből fakadó jogok gyakorlásához és kötelezettségek teljesítéséhez szükséges mértékig – Az Alaptörvényből eredő egyes hatásköreit a többi tagállammal közösen, az Európai Unió intézményei útján gyakorolhatja.”

Q) cikk (2) bekezdés:

„Magyarország nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében biztosítja a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját.”

(3) bekezdés:

„Magyarország elfogadja a nemzetközi jog általánosan elismert szabályait. A nemzetközi jog más forrásai jogszabályban történő kihirdetésükkel válnak a magyar jogrendszer részévé.”

Indítványozók előadják, hogy Magyarország uniós tagságát kihirdető 2004. évi XXX.tv. 1.számú melléklete tartalmazza a csatlakozási szerződést, amelynek 53. és 54. cikkéből következően Magyarország az uniós taggá válástól kezdve az irányelvek címzettje lett és minden intézkedést köteles megtenni az irányelvek átültetése és hatékony érvényesülése érdekében. Az Unió jog elsőbbsége az Európai Unióról szóló szerződés (EUSz.) 4. cikk (3) bekezdésének ún lojalitási klauzuláján alapul. A Lisszaboni Szerződést (2007.12.13.) elfogadó kormányközi konferenciának záró nyilatkozatához csatolt 17. sz. nyilatkozat az uniós jog elsőbbségét írja elő. A Lisszaboni Szerződés és valamennyi melléklete a 2007.év december 22. napján vált a magyar jogrendszer részévé a 2007. évi CLXVIII. törvénnyel. A törvény 1.§-a kötelezőnek ismeri el a lisszaboni szerződés hatályát.

1.§ Az Országgyűlés e törvénnyel felhatalmazást ad a 2007. december 13-án aláírt, az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés módosításáról szóló lisszaboni szerződés (a továbbiakban: Lisszaboni Szerződés) kötelező hatályának elismerésére.

Az Európai Unióról szóló szerződés (EUSz) lojalitási doktrína 4.cikk (3) bekezdésére alapítottan a nemzeti jog nem értelmezhető a közösségi irányelvvel szemben, tilos a nemzeti jognak a közösségi irányelvvel összhangban nem álló értelmezése (106/89Marleasing SA v. La Commercial International de Alimentacion SA 1990.)

Az Európai Unió Bírósága C-51/17. számú ügyben hozott ítélet 56. pontjában foglal állást a 93/13 irányelv fogyasztók számára biztosított védelem nemzeti jogba történő átültetésére.

56 Ami közelebbről a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését illeti, a Bíróság már megállapította, hogy jóllehet e rendelkezés annak előírását követeli meg a tagállamoktól, hogy a tisztességtelen feltételek „a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint” ne jelentsenek

kötelezettséget a fogyasztókra nézve, ez nem változtat azon, hogy a 93/13 irányelvben a fogyasztók számára biztosított védelemnek a nemzeti jog által történő átvétele nem módosíthatja e védelem terjedelmét, ennél fogva pedig annak lényegét (lásd ebben az értelemben: 2016. december 21 i Gutierrez Naranjo és társai ítélet, C 154/15, C 307/15 és C 308/15, EU:C:2016:980, 64. és 65. pont).

Ez azt jelenti, hogy a bírói joggyakorlat (különös tekintettel a jogegységi döntésekre) nem „butíthatja le” az uniós normát arra a szintre, hogy az ne a fogyasztó, hanem a pénzügyi szolgáltató érdekeit védje. Az eljáró bíróságnak az Európai Unió Működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 169. cikk (1) bekezdése alapján ugyanis védenie kellene a fogyasztók gazdasági érdekeit.

Magyarország legfelsőbb bírósági fóruma az elmúlt években több kötelező érvényű utasítást adott az eljáró bíróság számára deviza-alapú kölcsönszerződésekkel kapcsolatban (ún. polgári jogegységi határozatok: 6/2013 PJE határozat 2013. december 16., 2/2014 PJE határozat 2014. június 16., 1/2016 PJE határozat 2016. június 6.). A polgári jogegységi tanácsok döntése az eljáró bíróság számára kötelező érvényű, tehát attól az eljáró bíróság nem térhet el (Magyarország Alaptörvénye 25. cikk (3). bekezdés, 2011. évi CLXI. törvény 24. § (1) bek. c) pont). A Velencei Bizottság tárgybani véleménye 69-75. pontjai (OPINION ON ACT CLXII OF 2011 ON THE LEGAL STATUS AND REMUNERATION OF JUDGES, AND ACT CLXI OF 2011 ON THE ORGANISATION AND ADMINISTRATION OF COURTS OF HUNGARY - Adopted by the Venice Commission at its 90th Plenary Session (Venice, 16-17 March 2012)) szerint is aggályosak az emberi jogok szempontjából a Magyarország jogegységi határozatok ([http://www.venice.coe.int/webforms/documents/CDL-AD\(2012\)001-e.aspx](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/CDL-AD(2012)001-e.aspx)).

M) cikk (2) bekezdés 2. mondata:

„Magyarország fellép az erőfölénnyel való visszaéléssel szemben, és védi a fogyasztók jogait.”

A Fővárosi Törvényszék és a Kúria indítványozók fent megjelölt alkotmányossági jogait megsértette az által, hogy nem alkalmazta a hazai és uniós normákat ítéletük meghozatala során. Amennyiben az uniós és hazai fogyasztóvédelmi normákat betartották volna, holott indítványozók sok esetben hivatkoztak rá, úgy indítványozók számára kedvező ítéletnek kellett volna születni. Így súlyosan sérültek indítványozók alkotmányos jogai.

Ide kapcsolódnak az Alaptörvény **XXVIII. cikk (1) bekezdésben** foglaltak is:

„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

Indítványozók idézik az Alkotmánybíróság teljes ülése által alkotmányjogi panasz tárgyában IV/333/2016. számon hozott döntését:

[21] 3. Az Alkotmánybíróság ezt követően abban a kérdésben foglalt állást, hogy a nyilvánvalóan, az eljáró bíróság által is elismerten *contra legem* jogalkalmazás a konkrét esetben felemelkedett-e alkotmányjogilag is értékelhető szintre, és így sértette-e az indítványozó tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát.

[23] A bírói függetlenségnek nem korlátja, sokkal inkább biztosítéka a törvényeknek való alávetettség: **a bírónak a határozatait a jogszabályok alapján kell meghoznia. Ha a törvénynek való alávetettségtől a bíróság eloldja magát, saját függetlenségének egyik tárgyi alapját vonja el.** A vonatkozó jogszabályokat be nem tartó bíróság lényegében visszaél saját függetlenségével, amely adott

esetben ezen keresztül a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét okozhatja. **Az a bírói ítélet, amely alapos ok nélkül hagyja figyelmen kívül a hatályos jogot, önkényes, fogalmilag nem lehet tisztességes, és nem fér össze a jogállamiság alapelvével.**

[24] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdése értelmében, miszerint a **jogszabályok mindenkire kötelezőek**, a törvényszéknek a jelen ügyben a Vtv. 75/A. §-át, és az azáltal felhívott Ptk. 6:563. § (1) bekezdését alkalmaznia kellett volna, vagy legalábbis meg kellett volna indokolnia, hogy ezen jogszabályi rendelkezések alkalmazását miért mellőzte.

Indítványozók álláspontja szerint esetükben a Fővárosi Törvényszék és a Kúria nem az uniós és haza törvények alapján döntött, hanem főként a PJEk-re helyezte a hangsúlyt, amelyek nem jogszabályok és visszamenőleges hatállyal állapítanak meg jogokat és kötelezettségeket. Az Alaptörvény a bíróságok számára kötelezően alkalmazandónak írja elő (25. cikk (3) bekezdés) a PJE-k alkalmazását, így „törvényerővel ruházza fel”. Ezt a helyzetet a Velencei Bizottság - az Európa Tanács (ET) független alkotmányjogászokból álló tanácsadó szerve - is aggályosnak tartja.

Indítványozók az alábbiakkal kívánják kiegészíteni alkotmányjogi panaszukat:

Alaptörvény R) cikk (2) bekezdés szerint:

„Az Alaptörvény és a jogszabályok mindenkire kötelezőek.”

Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés szerint:

„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.”

Indítványozók álláspontja, hogy esetükben a bírói döntésekben sérült a **tisztességes eljáráshoz való joguk az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdésében és az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében rögzített követelmény megsértésével.** Ugyanis indítványozók fenti hivatkozásaikon, illetve a különböző szintű bíróságok ítéletein keresztül konkrétan bemutatták, hogy az első fokú eljárást kivéve nem a nemzeti jogszabályokban foglaltaknak megfelelően, illetve az európai uniós normák figyelembe vételével hozták meg az eljárásban ítélező bírók az ítéleteiket. Holott indítványozók álláspontja szerint **hazánkban az eljárásban felek a törvényeknek vannak alárendelve, továbbá a jogszabályok tekintetében az uniós normák elsőbbséggel rendelkeznek. Ehhez kapcsolódik az a jogszabályi kötelezettség, hogy a bírók ítéleteiket a törvényben foglaltaknak megfelelően indokolják.** A törvényeknek megfelelő döntés szükségességét erősíti meg az Alkotmánybíróság teljes ülése által, IV/333/2016. számon, alkotmányjogi panasz tárgyában hozott döntése, mely szerint:

.....

[21] 3. Az Alkotmánybíróság ezt követően abban a kérdésben foglalt állást, hogy a nyilvánvalóan, az eljáró bíróság által is elismerten *contra legem* jogalkalmazás a konkrét esetben felemelkedett-e alkotmányjogilag is értékelhető szintre, és így sértette-e az indítványozó tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát.

[23] A bírói függetlenségnek nem korlátja, sokkal inkább biztosítéka a törvényeknek való alávetettség: **a bírónak a határozatait a jogszabályok alapján kell meghoznia. Ha a törvénynek való alávetettségétől a bíróság eloldja magát, saját függetlenségének egyik tárgyi alapját vonja el.** A vonatkozó jogszabályokat be nem tartó bíróság lényegében visszaél saját függetlenségével, amely adott esetben ezen keresztül a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét okozhatja. **Az a bírói ítélet,**

amely alapos ok nélkül hagyja figyelmen kívül a hatályos jogot, önkényes, fogalmilag nem lehet tisztességes, és nem fér össze a jogállamiság alapelvével.

[24] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdése értelmében, miszerint a **jogszabályok mindenkire kötelezőek**, a törvényszéknek a jelen ügyben a Vtv. 75/A. §-át, és az azáltal felhívott Ptk. 6:563. § (1) bekezdését alkalmaznia kellett volna, vagy legalábbis meg kellett volna indokolnia, hogy ezen jogszabályi rendelkezések alkalmazását miért mellőzte.

Azon tagállami szerződések, amelyeknek többek között Magyarország is aláírója – a Lisszaboni szerződés, Római szerződés, Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (EUMSZ) – tartalmukban egyértelművé teszik a **közösségi jog nemzeti joggal szembeni primátusát**. A 2007. évi CLXVIII. törvény 4. cikk 17. pontja szerint („Nyilatkozat az uniós jog elsőbbségéről”) az Európai Unió Bírósága állandó ítélkezési gyakorlatának megfelelően a Szerződések és a Szerződések alapján az Unió által elfogadott jogi aktusok az említett ítélkezési gyakorlat által megállapított feltételek szerint a tagállamok jogával szemben elsőbbséget élveznek.

A közösségi jog nemzeti joggal szembeni felülrendeltségét az Európai Bíróság (Curia) a C-6/64. számú (Costa vs. Enel) ügyben deklarálta. A 189. cikk megerősíti a közösségi jog elsőbbségét, amely szerint a rendelet „kötelező” érvényű és „közvetlenül alkalmazandó valamennyi tagállamban”. „E rendelkezés, melyhez semmilyen fenntartást nem fűztek, tartalmatlan volna, ha egy állam a közösségi jogszabályokkal szemben érvényesíthető jogalkotási aktussal egyoldalúan semmissé tehetné annak hatályát. Mind ezekből az következik, hogy a Szerződésből eredő és ezáltal önálló jogforrásból származó joggal szemben – annak eredeti, sajátos természetéből adódóan – bírói úton nem érvényesíthető semmiféle nemzeti szabály anélkül, hogy e jog el ne veszítené közösségi jellegét, és anélkül, hogy ez magának a Közösségnek a jogi alapjait meg ne kérdőjelezné. Az tehát, hogy az államok a Szerződés rendelkezéseiben meghatározott jogaikat és kötelezettségeiket a nemzeti jogrendszerükről a közösségi jogrendszerre átruházták, szuverén jogaik végleges korlátozását eredményezi, amellyel szemben a Közösség fogalmával összeegyeztethetetlen utólagos, egyoldalú jogi aktusok nem élvezhetnek elsőbbséget.

Az EUMSZ 288. cikke értelmében **az irányelveknek minden közösségi tagállamra vonatkozóan közvetlen hatálya van (vertikálisan, a tagállamra és bíróságaira)**, míg a **267. cikk pedig azt rögzíti, hogy az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárások keretében dönt arról, hogy a felek közötti szerződések, és a nemzet állami jogi aktusok összhangban vannak-e az irányelvekkel**, „A Bíróság nem pusztán véleményt nyilvánít, hanem indokolással ellátott ítélettel vagy végzéssel határoz. Azt a nemzeti bíróságot, amely a határozat címzettje, az előtte folyó jogvita eldöntésekor **köti ez az értelmezés. A Bíróság ítélete a tartalmilag hasonló kérdésben eljáró más nemzeti bíróságokat is köti.**”

Mindezek értelmében „*az uniós jogszabályok tényleges és egységes alkalmazásának biztosítása, továbbá az eltérő értelmezések elkerülése érdekében a tagállami bíróságok jogosultak – illetve bizonyos esetekben kötelesek – a Bírósághoz fordulni az uniós jog egy adott részének pontos meghatározása végett – például annak érdekében, hogy ellenőrizhessék: a nemzeti szabályozásuk mennyiben van összhangban az uniós joggal. Az előzetes döntéshozatali eljárásnak célja lehet továbbá valamely uniós jogi aktus érvényességének vizsgálata.*

Az EUMSZ 169. cikk pedig a fogyasztók magas szintű védelmét biztosítja. **AZ EUMSZ közvetlen hatállyal bír, nemcsak a tagállamok és bíróságaik, de a tagállami uniós polgárok irányába is.**

Az EUMSZ 169. cikke (az EKSz. korábbi 153. cikke) (1) bekezdése alapján „A fogyasztói érdekek érvényesülésének előmozdítása és a fogyasztóvédelem magas szintjének biztosítása érdekében az Unió hozzájárul a fogyasztók egészségének, biztonságának és gazdasági érdekeinek védelméhez, valamint a tájékoztatáshoz, oktatáshoz és az érdekek védelmét célzó önszerveződéshez való jogaik megerősítéséhez”.

Tehát bár az irányelv, köztük az Európai Unió „a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 93/13/EGK irányelve és annak 6. cikke (1) bekezdése az uniós polgárok felé nem bír közvetlen hatállyal, de a tagállam államára, s ezen államok bíróságaira igen, így azok döntéseiben a 93/13/EGK Irányelv azonos módon kötelező a mindenki felé közvetlen hatállyal bíró Rendelettel vagy EUMSZ-szal. Ráadásul mivel az EDE és az és az irányelvek kötelező értelmezését adják a kötelező EU-jognak (Rendelet, EUMSZ), ezért a kötelező EU-jog kötelező értelmezése köti a hazai bíróságot.

A 93/13/EGK Irányelv 6. cikkének (1) bekezdésén és az EUMSZ 169. cikkén utóbbinál, mint közvetlen hatályú kötelező jogi aktusokon keresztül a vonatkozó hazai jog kötelező értelmezését adják. Ráadásul az EUMSZ 169. cikke uniós jogi primátusa (elsőbbsége) alapján akár a vele ellentétes rendelkezések kötelező figyelmen kívül hagyásával járnak még hozzá kötelező erővel, ebben tehát nem illeti meg a nemzeti bírót mérlegelési jog. Az olyan hazai jog változatlan alkalmazása, mely az előbbi kötelező értelmezéssel ellentétes, tiltott contra legem értelmezés, mely önkéntes a tisztességes eljáráshoz való jog értelmében (Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése, Emberi Jogok Európai Egyezménye 6. cikke).

Irányelv kötelezősége

Az irányelvek alkalmazásáról:

I A kötelező hatályáról:

1. **Alaptörvény Állam 28. cikk:** A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az **Alaptörvénnyel összhangban** értelmezik. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.

Az Alaptörvény is ezen a véleményen van:

Alaptörvény Q) cikk (2) bekezdés: Magyarország nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében biztosítja a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját.

2. A nemzeti jogszabályokat úgy kell alkalmazni, hogy az megfeleljen az irányelveknek.

r.Ptk. 209/A. § A fogyasztói szerződés tisztességtelen kikötését a fogyasztó megtámadhatja akkor is, ha az nem minősül általános szerződési feltételnek.

Aztán csak felülírta a 93/13.EGK irányelv.

3. Az EUB értelmezés még a jogszabállyal szemben is megköveteli az irányelv érvényesülését.

Az uniós jog elsőbbsége

1. Az uniós jog elsőbbségének elve egy közjogi kollíziós norma. Arra ad választ, hogy az uniós jogi norma és belső jogszabály ütközésénél, melyik érvényesüljön a konkrét ügy eldöntése során. Ezen elv nélkül a közvetlen hatály elve – legalábbis részben – céltalanná válna. Hiába lenne közvetlenül hatályos egy norma a tagállami belső jogban, ha háttérbe szorulna a hazai jogszabállyal szemben. Ez az uniós jog érvényesülése és egységes alkalmazása ellen hatna.

2. EUMSZ

Az Európai Unió működési szabályzata kétséget nem hagy arról, hogy az uniós szabályoknak, így az irányelveknek elsőbbségük van a tagállami joggal szemben és kötelező a betartása.

Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Unió működéséről szóló szerződés

288. cikk (az EKSz. korábbi 249. cikke)

Az Unió hatásköreinek gyakorlása érdekében az intézmények rendeleteket, **irányelveket**, határozatokat, ajánlásokat és véleményeket fogadnak el. A rendelet általános hatállyal bír.

Teljes egészében kötelező és közvetlenül alkalmazandó valamennyi tagállamban. Az **irányelv** az elérendő célokat illetően minden címzett tagállamra **kötelező**, azonban a forma és az eszközök megválasztását a nemzeti hatóságokra hagyja.

3. Uniós joggyakorlat

A Bíróság döntéseiből egyértelműen kijelenthető, hogy az Unió több évtizedes gyakorlatában az irányelvek szerepe a nemzeti alkotmányok alkalmazásának szintjén működik: közvetlenül nem alkalmazható, de csak ezen értelmezés szerint működhet a nemzeti joggyakorlat és kötelező a betartása. A nemzeti jog ellenében is, amely nyilván eleve a tagállam mulasztása, mivel nem tett eleget a jogharmonizációs kötelezettségének. Tehát megkerülhetetlen.

3.1. C-6/64. EUB ítélet

Az alkotmányos jelentőségű Costa v E.N.E.L.-ügyben a Bíróság nem hagyott kétséget afelől, hogy az uniós (akkor közösségi) jog érvényesülésének biztosítása feltételezi az uniós (közösségi) jog elsőbbségének elvét. Az elv már a van Gend en Loos-döntésből is következik, de a kérdés élesen a C-6/64.számú ügyben vetődött fel, ami az Európai Unió Bíróságának alkalmat adott az elv kibontására.

A hagyományos nemzetközi szerződésektől eltérően az EGK-Szerződés saját jogrendszert hozott létre, amely a Szerződés hatálybalépésétől a tagállamok jogrendszerébe illeszkedik, és amely azok bíróságaira nézve kötelező.

Saját intézményekkel és jogi személyiséggel bíró, jogképes, nemzetközi képviseleti joggal, és különösen az államok hatásköreinek korlátozásából vagy az államok által a Közösségre átruházott funkciókból eredő, tényleges hatalommal felruházott Közösség határozatlan időre történő létrehozásával ugyanis az államok, bár szűk területeken, de korlátozták szuverén jogaikat, és így a saját állampolgáraikra, illetve honosaikra és önmagukra alkalmazandó joganyagot hoztak létre.

A közösségi jog rendelkezéseinek e beépítése valamennyi tagállam jogába, és általában a Szerződés szövege és szelleme szükségszerűen kizárja, hogy az államok az általuk viszonyossági alapon elfogadott jogrendszerrel szemben utólagos, egyoldalú intézkedést érvényesítsenek, így ilyen intézkedés nem érvényesülhet e jogrendszer ellenében.

A közösségi jog végrehajtásának kötelezettsége nem változhat egyik államról a másikra az utólagos nemzeti jogalkotástól függően anélkül, hogy az ne veszélyeztetné a Szerződés 5. cikkének [később EKSz 10. cikk, jelenleg EUSz 4(3) cikk] második bekezdésében említett céljainak megvalósulását, és nem eredményezhet a 7. cikkben [azóta hatályát veszítette] tiltott hátrányos megkülönböztetést.

A Közösséget létrehozó szerződésben vállalt kötelezettségek nem lennének feltétel nélküliek, csupán esetlegesek, ha az aláírók jövőbeli jogalkotási aktusai azokat megkérdőjelezhetnék. A Costa v E.N.E.L. döntés kifejezetten visszautal az EGK-Szerződés 189. [jelenleg EUMSZ 288.] cikkére. Ebből következik az is, hogy nemcsak a szerződés rendelkezései érvényesülhetnek a belső jogszabályokkal szemben, hanem más, kötelező, másodlagos uniós normák is (pl. a rendeletek). Ez, a Bíróság előtt megforduló későbbi esetekből is egyértelműen kiderül.

A kérdés másik oldalát nézve, a későbbiek során nyilvánvalóvá vált, hogy bármely, belső tagállami jogszabállyal szemben fennáll az uniós jog elsőbbsége. Ebbe a Bíróság szerint beleértendő a tagállam alkotmányos jogszabálya is.

A nemzeti jog szabályaira vagy fogalmaira való hagyatkozás a Közösség intézményei által elfogadott intézkedések érvényességének megítélésakor hátrányos hatással járna a közösségi jog egységességére és hatékonyságára. Az ilyen intézkedések érvényességét csak a közösségi jog fényében lehet megítélni. Sőt a Szerződésből származó jogot, amely független jogforrás, jellegénél fogva nem bírálhatják felül a

nemzeti jog szabályai, bármilyen formában is léteznek azok, anélkül, hogy azt megfosztanák közösségi jogi jellegétől, és anélkül, hogy magának a Közösségnek az intézményes jogalapját ne kérdőjeleznék meg. Ezért egy közösségi intézkedés érvényességét vagy tagállamon belüli hatályát nem érintik azok az indokok, amelyek szerint az adott intézkedés ellentétes az állam alkotmányában megfogalmazott alapjogokkal, vagy egy nemzeti alkotmányos berendezkedés elveivel.

3.2. C-106/77. számú ügy

A C-106/77. számú ügyben a bíróság minden vitán felül kimondja, hogy államnak, bíróságnak alapvető kötelessége az uniós jog betartása [27. pont].

14 A közvetlen alkalmazandóság – e vonatkozásban – azt jelenti, hogy a közösségi jogi szabályoknak minden tagállamban egységesen kell kifejtetniük valamennyi hatásukat, hatálybalépésüktől kezdődően és érvényességük teljes időtartama alatt.

15 E rendelkezések tehát jogok és kötelezettségek közvetlen forrását jelentik mindazok számára, akiket érintenek, legyenek azok közösségi jogviszonyokban álló akár tagállamok, akár magánszemélyek.

16 Ez a hatás **valamennyi bíróságra is vonatkozik**, amelyeknek tagállami szervekként az a feladatuk, hogy **hatáskörükben eljárva védjék a közösségi jog által a magánszemélyekre ruházott jogokat**.

21 A fenti megfontolásokból következik, hogy **minden** – hatáskörében eljáró – **bíróságnak kötelessége a közösségi jog teljes egészében történő alkalmazása** és azon jogok védelme, amelyet az a magánszemélyek számára biztosít, adott esetben **eltekintve a nemzeti jog** mindazon – akár a közösségi szabályt megelőző, akár azt követő – **rendelkezéseinek alkalmazásától, amelyek esetlegesen ellentétesek azzal**.

3.3. C-106/98. számú ügy, a "von Colson-elv"

A Bíróság számára egyértelmű az uniós jog, így az irányelvek elsőbbsége a nemzeti jog felett. A Bíróság nem hagyott sok kétséget afelől, hogy az irányelvet végrehajtó német jogszabály nem felel meg e követelménynek. Ezzel összefüggésben jelentette ki:

26 Azt azonban pontosítani kell, hogy tagállamoknak egy irányelvből fakadó azon kötelezettsége, hogy az abban meghatározott eredményeket elérjék, valamint a Szerződés 5. cikke [később EKSz 10., jelenleg EUSz 4. cikk (3) bekezdés] szerinti azon kötelezettsége, hogy megtegyenek minden megfelelő általános vagy különös intézkedést e kötelezettség teljesítésének biztosítása érdekében, a tagállamok valamennyi hatóságára, így a hatáskörük keretein belül a **bíróságokra is vonatkozik**. Következésképpen a nemzeti jog, és különösen a 76/207 irányelv végrehajtására bevezetett nemzeti törvényi rendelkezések alkalmazásakor a **nemzeti bíróságnak** saját nemzeti jogát **az irányelv** szövegének és **céljának fényében kell értelmeznie** a 189. cikk(3) bekezdésében meghatározott eredmény elérése érdekében.

„Harmadszor, figyelembe kell venni, hogy amikor nemzeti jogot értelmez és alkalmaz, minden nemzeti bíróságnak vélelmezni kell, miszerint az államnak szándékában állt teljes egészében eleget tenni az érintett irányelvből fakadó kötelezettségeinek.”

3.4. C-421/92 ügy

A C-421/92 ügyben a Bíróság bemutatta az előterjesztő német munkaügyi bíróságnak, hogy a német polgári törvénykönyv, szerződés megszűnésére vonatkozó rendelkezéseit a 76/207/EGK irányelv rendelkezéseivel összhangban kell értelmezni.

26 A nemzeti bíróság által előterjesztett kérdésekre ezért azt a választ kell adni, miszerint a 76/207 **irányelv** 2(1) cikke, a 3(1) és 5(1) cikkel együtt olvasva, **kizárja** azt, hogy a munkáltató és a várandós munkavállaló által, éjszakai munka ellátására kötött, határozatlan idejű **munkaszerződést**, ahol a szerződő felek nem voltak tudatában a terhességnek, **a nemzeti jog értelmében érvénytelennek nyilvánítsák** a terhesség és szoptatás alatti éjszakai munkára vonatkozó törvényi tilalom miatt, vagy attól a munkavállaló elállhasson azon az alapon, hogy

tévedésben volt a szerződéskötés idején a női munkavállaló lényeges személyi tulajdonságait tekintve.

3.5. Szűkítő fogyasztói érdek értelmezés tilalma

Több Európai Bírósági ítéletben is megerősítést nyer, hogy az uniós irányelv elsőbbsége mellett az is fontos, hogy a nemzeti jog nem szűkítheti a fogyasztói jogokat. Az alábbi hivatkozások a szabályozás alóli kivételeket nem engedik tágan értelmezni.

C-34/13. ügy

77 Mint minden kivétel esetében, emlékeztetni kell arra, hogy az említett irányelv céljára, azaz a fogyasztóknak az utóbbiak és az eladók vagy szolgáltatók között létrejött szerződésekbe foglalt tisztességtelen feltételekkel szembeni védelmére tekintettel azt szigorúan kell értelmezni.

C-186/16. ügy

31 Az említett, szükséges vizsgálat lefolytatásakor a nemzeti bíróságnak figyelembe kell vennie, hogy különösen az említett irányelv céljára, azaz a fogyasztóknak az utóbbiak és az eladók vagy szolgáltatók között létrejött szerződésekbe foglalt tisztességtelen feltételekkel szembeni védelmére tekintettel az ugyanezen irányelv 1. cikkének (2) bekezdésében foglalt kivételt szigorúan kell értelmezni (lásd ebben az értelemben: 2014. szeptember 10 i Kušionová ítélet, C-34/13, EU:C:2014:2189, 77. pont).

C-51/17. ügy

54 A Bíróság ugyanakkor azt is megállapította, hogy a nemzeti bíróságnak figyelembe kell vennie, hogy különösen az említett irányelv céljára, azaz a fogyasztóknak az utóbbiak és az eladók vagy szolgáltatók között létrejött szerződésekbe foglalt tisztességtelen feltételekkel szembeni védelmére tekintettel az ugyanezen irányelv 1. cikkének (2) bekezdésében foglalt kivételt **szigorúan kell értelmezni** (lásd ebben az értelemben: 2017. szeptember 20 i Andriciuc és társai ítélet, C 186/16, EU:C:2017:703, 31. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

4. Alaptörvény

A magyar jogrendszer is elfogadja az uniós normák elsőbbségét:

Alaptörvény E) cikk (3) Az Európai Unió joga - a (2) bekezdés keretei között - megállapíthat általánosan kötelező magatartási szabályt.

5. Alkotmánybíróság

Az alkotmány alatti belső jogi normák és az uniós jog esetleges konfliktusa az Alkotmánybíróság 1053/E/2005. és 72/2006. (XII. 15.) határozata szerint nem képez alkotmányossági problémát, és az ilyen konfliktusok feloldása a rendes bíróságok hatásköre.

6. Az irányelvek hatályosságáról

A hivatkozott irányelvek közül a szerződéskötés után hatályba léptetett és a nemzeti jogba később beépített feltételek alkalmazása nyilván csak ezt követően kötelezőek a tagállamok számára. A bíróságok részére azonban a korábbi időszakra is mértékadó az alábbiak alapján:

a) A tisztességtelenség a jogi szabályozatlanság bírói felismerése

A tisztességtelenség, mint jogintézmény, éppen arról szól, hogy a bíróság mérlegelési körébe helyezi a jogalkotó azokat a szerződési feltételeket, szolgáltatói magatartásokat, amelyet a jogalkotó még nem szabályozott, a társadalmi szabályozásra még nem érett be vagy még nem ismerte fel, azonban olyan devianciák, amely már túlmutat a szerződési szabadság tisztességes határain.

b) A kogens szabály mértékadó a mérlegelésnél

A tisztességtelenség bírói mérlegeléshez viszont kötelező szempont, egyértelműen figyelembe vehető a későbbi hatályú jogszabály, hiszen amire a jogalkotó kimondta, hogy tilos (tisztességtelen), az bírói mérlegeléssel sem minősíthető át tisztességesnek. Az is alaptétel, hogy amiről ma kimondja a jogalkotó,

hogy tisztességtelen, az korábban is az volt, csak a jogalkotó még nem ismerte fel a szabályozás szükségességét.

Fentieket figyelembe véve indítványozók úgy látják, hogy ügyükben született ítéletek során a bíróságok megsértették az Alaptörvény Q) cikk (1) bekezdésben, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglaltakat is, mert nem vették figyelembe az indítványozók által a bírósági eljárásokban hivatkozott törvényi jogszabályhelyeket, illetve az Európai Unió normáiban foglaltakat. Ugyanis ha figyelembe vették volna jelen alkotmányjogi panaszban előadottakat, nemzeti jogszabályokat és uniós döntéseket, azok alapján hozzák meg döntésüket, indítványozók részére kedvező döntésnek kellett volna születni.

A II. fokú bíróság, a Kúria többek között az alábbi jogszabály helyeket, uniós döntéseket hagyta figyelmen kívül: - Ptk. 523. §, Hpt. 203. § (6)-(7) bekezdés, Ptk. 209. §, Ptk. 200. § (2), (4) bekezdés, 374. § (2) bek., 375. § (4) bek, Ptk. 209/A §., C-26/13, C-51/17, C-186/16. számú ítéletek

Indítványozók végül utalnak a **Köbler-doktrínára**, illetve annak magyarországi alkalmazására, vagyis a bírósági jogkörben az uniós jog megsértésével okozott kár megtérítésének a gyakorlatára.

Az EuB ítélkezési gyakorlata értelmében ugyanis meg kell téríteni azt a kárt, amely a magánszemélyeket az állami szervek uniós jogot sértő döntései miatt érte. A 2003-ban hozott Köbler-ítélet értelmében a kártérítési felelősséget a végső fokon eljáró bíróságok által elkövetett jogsértés, azaz az uniós jogot sértő ítélet vagy végzés is megalapozhatja.

Az előzményi perben egy ingatlanközvetítő társaság indított pert egy hirdető, mint megbízó ellen és a neki járó megbízási díj megfizetését igényelte.

A hirdető kártérítési pert indított az alapeljárásban másodfokú ítéletet hozó bíróság, mint elsőrendű és a magyar állam mind másodrendű alperesek ellen. Arra hivatkozott, hogy bár a kormányrendelet megfelelően átültette a magyar jogba az uniós irányelvet, az eljáró bíróságok annak rendelkezéseit nem megfelelően alkalmazták. A kormányrendelet értelmezése során, tekintettel az uniós jog közvetett hatályára, figyelemmel kellett volna lenni az irányelv céljaira. A polgári ügyben hozott ítélet sérti az uniós irányelvet, és így megalapozza az állam uniós jog megsértéséért fennálló kártérítési felelősségét.

Indítványozók álláspontja szerint az ügyükben eljáró II. fokú bíróság, a Kúria sem vették figyelembe az európai uniós döntéseket, így született számukra kedvezőtlen ítélet.

Indítványozó megjegyzi, hogy az Alkotmány az utolsó fóruma a hazai fogyasztóvédelemnek, mivel a II. fokú bíróság, illetve a Kúria nem tette meg a szükséges intézkedéseket jelen alkotmánybírósági panaszban előterjesztett ügyben. Az Alkotmánybíróság nem csatlakozhat ehhez az eljárási magatartáshoz, mert azzal nem tölti be az Alaptörvény védelmére irányuló szerepét. Ebben az esetben hol érvényesül az, hogy:

- Magyarország független, demokratikus jogállam?,

- Magyarország fellép az erőfölénnyel való visszaéléssel szemben és védi a fogyasztók jogait?,

- hogy független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el az ügyeket?,

- hogy az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak?

3. Egyéb nyilatkozatok és melléletek

a) Nyilatkozat arról, ha az indítványozó kezdeményezte-e a bíróságon az alkotmányjogi panasszal érintett bírósági ítélet végrehajtásának felfüggesztését.

Indítványozók alkotmányjogi panaszukat az első fokon eljáró bíróságon nyújtották be, amelyik az Alkotmánybíróságnak továbbította panaszukat. Az elsőfokon eljáró bíróság az alkotmányjogi panaszban támadott jogerős, II. fokú határozat végrehajtásának felfüggesztését elrendelte a rPp. 359/C. § (1) bekezdése alapján.

Indítványozók kérik, hogy a Tisztelt Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszban megfogalmazott kérelmüknek megfelelően dönten szíveskedjen az ügyben.

